

9 mei 2019

Aanwezig: Koen de Boo, Leo Snel, Remco Reijke, Ted van der Klaauw, Ruben Ferwerda, Frank Evers, Stephan van Berkel, Lammie Pruntel, Tina van de Vooren

---

1. Welkom en introductie BNSP

Koen de Boo heet de aanwezigen welkom en geeft een korte inleiding op de Beroepsvereniging van Nederlandse Stedebouwkundigen en Planologen (BNSP).

Gedurende meerdere jaren is er binnen de BNSP de behoefte om naast de WO-Opleidingen ook met de HBO-Opleidingen om tafel te gaan. Daartoe is nu een actieve werkgroep opgericht, bestaande uit Leo Snel (Rho Adviseurs), Remco Reijke (HU) en Koen de Boo (BNSP).

Voor de werkgroep is het belangrijk om de driehoek opleidingen, werkveld en beroepsbeoefenaar / student meer scherp te krijgen.

Er is een contante ontwikkeling binnen de beroepsgroepen stedebouw en planologie. De vakgroepen hebben elkaar steeds meer nodig, naast ook andere disciplines. Wisselwerkingen zijn van groot belang om zowel studenten, opleidingen en de beroepsgroepen goed op elkaar te laten aansluiten.

2. Voorstelronde

Koen de Boo, medeoprichter Plein06 en bestuurslid BNSP met onder andere de commissie opleidingen in zijn portefeuille.

Remco Reijke, verbonden aan HU en actief lid van de werkgroep Opleidingen BNSP

Leo Snel, Rho Adviseurs voor Leefruimte, o.a. begeleider Traineeship in het kader van de BEP, actief lid van de commissie opleidingen

Ted van de Klaauw, Inholland Delft environment management en Inholland Haarlem RO-planvakken planologie stedebouw

Frank Evers, HBO Saxion Deventer, Ruimtelijke ontwikkeling + Bestuurskunde en PostHBO Ruimtelijke Ordening en Stedenbouw

Jasper Vonhoff, HBO Saxion Deventer 3^e jaars Stedelijk ontwerp en ervaringsdeskundige belevier Stadslab

Lammie Pruntel HBO Saxion Enschede, Teamleider Bestuurskunde/Overheidsmanagement en Ruimtelijke ontwikkeling (Urban studies)

Stephan van Berkel, Hogeschool Den Haag, docent Ruimtelijke Ontwikkeling en Steebouw, voorzitter curriculum commissie Ruimtelijke Ontwikkeling, Stedenbouw

Ruben Ferwerda, HBO Saxion Deventer, stedebouwkundig ontwerper, onderzoeker en docent

3. Kennisdeling

Iedere HBO-Opleiding volgt een eigen traject, over het algemeen interdisciplinair met lopende de studie een specialisatie.

Hogeschool Utrecht: Vier jaar geleden is de HU gestart met een nieuwe brede opleiding Built Environment. Geen samenvoeging van de opleidingen in de gebouwde omgeving, maar een integrale opleiding, waar de vakgebieden RO en Stedenbouw een onderdeel van uitmaken. Hoe de studenten zich onderscheiden gaan wij binnenkort zien als de eerste afstudeerders van deze opleiding afkomen. Ons idee is dat we de studenten een brede bagage meegeven om als stadsingenieur te worden ingezet. Door een keuze uit tenminste twee van de zeven specialisaties hebben ze zich wel in een bepaald deel van het veld verdiept.

Gelet op de brede opleiding zien we voor onze studenten een rol als verbinder tussen de verschillende vakgebieden. Breed en flexibel inzetbaar. We leiden geen ontwerpers op, maar wel kritische denkers en doeners. Daarbij stimuleren we ook dat een deel van de studenten doorstroomt naar de ontwerpopleidingen (Academies, TU's)

In het reguliere onderwijs streven we ernaar om de opdrachten praktijkopdrachten te laten zijn. Dat betekent dat er in de meeste cursussen en extern opdrachtgever uit de praktijk is. In de specialisaties in jaar 3 werken we als een soort ingenieursbureau met verschillende opdrachtgevers. Het afstuderen gebeurt altijd in de praktijk.

We hebben regelmatig banenmarkten, voor de oude opleiding ROP eenmaal per jaar een alumnidag en proberen waren mogelijk gastdocenten in te schakelen.

Saxion: In de praktijk werkt het Stadslab van Saxion bijzonder goed. Het biedt een praktische gerichte invulling op meerdere thematieken en biedt de studenten de mogelijkheid zich gaande het studietraject, te verdiepen. Er wordt uitgegaan van een brede Propedeuse bestaande uit ¾ jaar integraal programma wat wordt bestemd in het Stadslab, nadat men een richting heeft gekozen. Het Stadslab verbindt praktijk aan theorie en wordt in jaar 2 aangeboden. Jaar drie richt zich op de minor en jaar vier wordt besteed aan het behalen van alle benodigde studiepunten en afstuderen.

Het Stadslab is ingericht als interdisciplinaire ruimte waar ieder zijn/haar eigen kolom kan volgen. Projecten uit de vakwereld worden aangeboden, samenwerkingen onderling worden gestimuleerd. Dit model zorgt ervoor dat je jouw competenties kan toetsen om uiteindelijk een specialisatie in te duiken... van mono tot drie smaken.

Van de student verwacht dat hij/zij zich op voorhand inschrijft voor een richting maar gedurende het traject kan worden geswitcht. Het eerste brede jaar geeft voldoende aanleiding en mogelijkheden om je te oriënteren. Samenvoegen van meerdere disciplines is ook gedaan om opleidingen in de lucht te houden.

Frank Evers wijst ook nog op het volgende: [De eindkwalificaties voor het domein Built Environment](#). In dit document kun je lezen welke competenties worden aangeboden inzake beheersing van de materie door studenten, gezien vanuit de gezamenlijke opleidingen RO.

Haagse Hogeschool: De HHS werkt net zoals Saxion, met een curriculum Ruimtelijke Ordening, waarbij ontwikkeltrajecten worden samengevoegd. De opleiding verhoudt zich tot op wijkniveau, en omvat niet de puur technische inslag/specialisatie maar gaat uit van een samenstelling Bouwkunde en techniek vergelijkbaar met de opzet van de Stadslabs. Er is een continue samenkomst van verschillende disciplines waardoor interdisciplinair werken wordt aangemoedigd. Hierdoor ontstaat een opbouw van vakken, knowledges en skills. De studenten ondervinden een steeds grotere mate van zelfsturing. Op een lager schaalniveau wordt geïnvesteerd in de richtingen duurzaamheid en klimaat verbonden aan techniek. Hierdoor heeft de Haagse Hogeschool de naam verworven als Duurzame RO-Opleiding.

Saxion, reageert door aan te geven dat klimaat ook bij hen een grote rol speelt, gebaseerd op de aanpak van de Haagse Hogeschool maar met een meer bestuurlijke inslag.

Ruben Ferwerda: Saxion werkt met praktijkopdrachten die gemoduleerd worden. De hele klas werkt aan dezelfde opdracht. In een jaar ontstaan twee projectportefeuilles, passend bij opleiding en vooruitlopend op het tweede jaar. De student wordt gedurende dit traject steeds meer verantwoordelijk voor de stage in het tweede en volgende jaren.

Inholland Delft: Ted van der Klaauw geeft aan dat Delft zich heeft gespecialiseerd in groen geïntegreerd met Planologie gericht op milieukunde, bosstructuurbeheer plattelandsverbindingen, landscape in environment-management, en op leefomgeving.

De integratie van groen en rood is hierbij leidend. Het milieu- en ecologiedeel wordt binnen de opleiding benadrukt naast de Ruimtelijke Ordening gericht op mobiliteit. In jaar twee kiezen de studenten voor de richtingen stad en milieu of natuur en landschap. Een deel van de studenten kiest voor de groene richting. Ecologen worden ingezet in Ruimtelijk gebiedsontwikkeling. Het 3e jaar biedt de mogelijkheid tot integratie van twee richtingen en in het 4e jaar moet men de definitieve keuze hebben gemaakt: landstedelijke ecologie of gebiedsmanagement en Ruimtelijke Ordening Milieukunde is een pré, ook inzake beleidsinhoudelijke functies. Inholland biedt specialisaties en specifieke interessegebieden maar wel vanuit een brede context. De focus ligt op gebieds- en projectontwikkeling. Om de organisatie van zo'n project vervolgens te managen brengt de student een scherp analytisch vermogen, de nodige creativiteit en een praktijkgerichte houding mee. Een goede bagage voor een carrière in het bedrijfsleven of bij de overheid. Daarnaast zijn beroepsrollen gericht op ontwikkeling en beheer van vastgoed of verschillende adviesrollen in het bouwproces (van planvorming, - uitvoering tot -toetsing)

Inholland Haarlem focust zich op bouwmanagement en Ruimtelijke Ordening: build environment, management, bouwkunde(gebouwniveau) en techniek RO (gebiedsontwikkelingsproces) zijn allen opgegaan in de opleiding, het is een nieuwe richting en de eerste afstudeerders worden in 2019 verwacht. Bij BM_RO krijgen de studenten een combinatie van techniek, planning, economie en logistiek. Al deze pijlers maken de opleiding uniek in Nederland. De student ontwikkelt hiermee een brede, multidisciplinaire kijk en krijgt inzicht in alle aspecten van het ontwerp- en bouwproces en kan in bijna alle fases van het bouwproces aan de slag: van het ontwikkelen van eerste ideeën tot de exploitatie en het beheer van een bouwproject. Een goede bagage voor een carrière in het bedrijfsleven of bij de

overheid. Daarnaast zijn beroepsrollen gericht op ontwikkeling en beheer van vastgoed of verschillende adviesrollen in het bouwproces (van planvorming, -uitvoering tot -toetsing)

Doel van deze interdisciplinaire aanpak is om een brede opleiding aan te bieden met uiteindelijk professionals die breed inzetbaar zijn in het werkveld en op een aantal plekken een themagerichte specialisatie kunnen toepassen.

Het eerste half jaar wordt een ruimtelijk programma aangeboden, met naast techniek ook een ruimtelijk-bestuurlijke richting. 2e helft en tweede jaar wordt gefocust op stage-oriëntatie en stage-lopen. In het derde jaar verdiep je je in twee specialisaties waarvan onder anderen de circulaire stad, stadsontwikkeling, mobiliteit, infra enige voorbeelden zijn. In (minor) en uiteindelijk studeer je af op één van de twee specialisaties die je hebt gekozen. Niet alle specialisaties kunnen twee keer per jaar worden aangeboden. Per specialisatie wordt uitgegaan van circa 30 studenten, x 6 sessies van onderzoek naar uitvoeringstechniek. Ook deeltijdopleidingen sinds dit jaar.

Voor beide richtingen geldt inzake verbinding met de praktijk;

Er wordt gewerkt met gastcolleges en de studenten gaan op excursie.

In jaar 2 volgen de studenten een stage in de bouwpraktijk (op de bouwplaats) en in jaar 3 bij een (ontwikkel)organisatie die zich meer bezighoudt met planvorming en/of beheer. Afstuderen gebeurt ook in de praktijk.

Er is verder veel aandacht voor internationalisering, met excursies naar buitenland (Berlijn, China) en een project dat studenten gezamenlijk doen met Hogeschool Antwerpen (Artesis Plantijn)

Hogeschool Rotterdam: Tina van der Vooren: De Hogeschool is een klassiek geschoolde opleiding met duidelijke richtingen. Deze worden niet samengevoegd, je volgt de stedenbouwkundige of planologische lijn en specialiseert je in het 4^e jaar.

Er worden twee minors stedenbouw aangeboden en er is een nauwe samenwerking met watermanagement en civiele techniek. De minor planologie staat even onhold. Er wordt wel gekeken naar de meer sociale kant in verhouding tot Ruimtelijke Ontwikkeling maar dan vooral in het grootstedse domein. Gebieden waar veel mee wordt gewerkt zijn het Havengebied en Project Zuid; het optuigen, samen met Kenniscentra om gebieden op te krikken (Creating Cities).

De Hogeschool heeft niet zoals Saxion een continu integraal projectenaanbod, niet altijd gerelateerd aan de vakken. De competentielijn van de Hogeschool Rotterdam moet worden aangehouden en daardoor is de opleiding, in vergelijking met overige aanwezige HBO's niet echt breed. Men wil dat je na de opleiding doorgaat/doorstroomt met de opgedane competenties.

In Rotterdam Haven wordt samengewerkt met een Proeftuin, die ook plek biedt voor een meer integrale aanpak.

R'dam is verbonden aan de grote stad, om deze om te toveren en smart te maken vanuit bestaand gebied, daar liggen dus ook de praktijkopdrachten van de Hogeschool daar waar bv HBO's in een meer landelijke of kleinstedelijke omgeving een grotere cirkel in interessegebieden en gebiedsontwikkelingen hebben en bredere inzet inzake opleidingsinhoud/stage-inhoud en

wergroepen. De schaalgrootte van bv Amsterdam/Rotterdam is zodanig dat men ook in deze gebieden blijft inzake opleidingen, stagen, werkopdrachten. Opleidingen in “landelijker” gebied moeten vaak zaken combineren: middelgrote stad, buitengebied maar ook internationale verbindingen.

Sommige opleidingen verbinden ook de disciplines beheer, vastgoedbeheer, woningbouwcorporaties aan de opleiding. Saxion doet dit bewust niet. Opleidingen worden al samengevoegd, je kan niet alles bieden.

4. Evaluatie en hoe verder

De BNSP heeft de bijeenkomst belegd om af te tasten wat de HBO-Opleidingen verwachten van de Beroepsvereniging. Waarin kunnen we ondersteunen en verbinden en elkaar vinden.

Studenten koppelen aan het werkveld, lukt goed bij de opleidingen, daar is geen vraag naar. De contacten onderling zijn ook geborgd maar het is wel wenselijk om als basis zeker één keer per jaar bij elkaar te komen om uit te wisselen en na te gaan waar vanuit de opleidingen behoefte is om de BNSP in te zetten;

- De BNSP zou kunnen inspringen op de niet-geijkte kennisdeling. Wat zijn de kansen en bedreigingen ten aanzien van de toekomst, wat kunnen we met nieuwe data en mondiaal netwerk bieden, meer dan dat we nu al doen. De opleidingen zijn hierin wellicht wat traditioneel, content met wat men weet en kan maar kijken niet echt verder. Juist daar ligt een rol voor de BNSP. De arbeidsverhoudingen zijn al dynamisch veranderd en hoe maken we deze dynamiek kenbaar in inhoud. Dat bestaat uit **Nieuwe Kennis**. De BNSP kan hieraan wellicht invulling vanuit het vakgebied bieden in de vorm van gastlezingen, masterclasses, workshops.
- Probleem hierbij is hoe motiveer je de studenten, ze moeten al erg veel en zijn traditioneel ingesteld, nog meer vrijblijvend volgen zit er vaak niet bepaald in.
- Sluit je onderwijsvorm aan door de inhoudelijke discussie te helpen voeren. HBO-studenten zijn daar minder mee bezig dus programmeer dit. Studenten zijn traditioneel ingesteld en het onderwijs is gekaderd op bestaande zaken. Vernieuwende casussen kunnen ook voor terugtrekbewegingen zorgen. Probeer die vernieuwende projecten geïmplementeerd te krijgen in het onderwijs. Als Beroepsvereniging moet je ook een jaarplanning hanteren want die planning moet op voorhand geschieden.
- Docent, gemeente, opdrachtgever en -nemer kunnen presenteren, verhalen uit de praktijk. Saxion Stadslab heeft wel ervaring met innoverende projecten en werkveldbetrekking en hoe daarvoor studenten te motiveren om innoverende projecten op te pakken.
- De Beroepsvereniging zou een stukje onderwijs casusgericht kunnen aanbieden met vernieuwende projecten, dan krijg je meer ambitie bij de studenten, immers geen leerkrachten, nieuwe gezichten, wellicht contact met het werkveld.
- Deze voorlichtingen zouden wel op voorhand moeten worden ingepland, om ruimte in het lesprogramma te creëren, en daarmee onderdeel van het onderwijsaanbod te vormen.
- De beroepsvereniging zou als monitor kunnen fungeren tussen vakwereld en opleidingen.
- Gedurende een periode kan een casus worden aangebracht inzake innovatieve projecten maar wat stel je er tegenover. De vakwereld reist af, geeft voorlichting en verricht op dat moment geen werk voor eigen bureau. Momenteel worden bureaus overvraagd met opdrachten dus moet je ze inhuren, kan de BNSP daarin een rol vervullen? NB Rotterdam

werkt al zo, daar zijn leerkrachten die voor 20% worden aangesteld, de overige tijd besteden ze aan een eigen bedrijf/bureau. Overige opleidingen zijn in den lande zijn wellicht traditioneler en de markt voor de inhuur van beroepskrachten zal beduidend dunner zijn bezaaid.

- Het vakinhoudelijke debat is van groot belang, hier kan de BNSP wellicht wat mee om dat debat te stimuleren als verbinding tussen aankomende professionals en de vakwereld
- Het basisonderwijs wordt door de opleidingen zelf gedaan, het agenderen en organiseren van de vernieuwingsvraag, daar kan de BNSP een rol in spelen. Ook inzake inzicht in kansen en bedreigingen, ontwikkelingen op de langere termijn, Het onderstrepen van het vakgebied en het nut ervan in onze maatschappij en ontwikkelingen op de langere termijn inzake de Ruimtelijke Ordening.
- Bovenstaande wordt ervaren als een mismatch door de opleidingen. Leidend is daarbij de vraag hoe visievormend onderwijs kan plaatsvinden gericht op de wereld van vandaag en morgen. De onderwerpen die daarin aan de orden worden gesteld is ondergeschikt. De ruimtelijke componenten zijn leidend.
- Weerbaarheid inzake ondernemerschap bij de opleidingen is nu nog naïef ingestoken. Bij veel (aankomende)jong professionals in de RO, trekt het ondernemerschap enorm, een poging wordt ondernomen en daarna knalt het uit elkaar. Dit vormt een vast gegeven; daar waar ontwikkeling is komen studenten om de hoek kijken. Is daar inzake professionaliteit en weerbaarheid vanuit de BNSP nog op in te steken?
- Interessant inzake bovenstaande zou kunnen zijn de koppeling met Jong BNSP, immers zij zijn werkzaam als Jong Professionals en kennen bovenstaande problematiek uit ervaring.
- Jong BNSP kan wellicht voorlichten inzake het leren netwerken, ook door de activiteiten die ze ondernemen. Aankomende Jong Professionals zouden veel baat hebben om zich bij dit netwerk aan te sluiten.
- Kan de BNSP als beroepsvereniging ook Summerschools organiseren, of daaraan meewerken?
- Wellicht is het in dit kader ook goed om vanuit de BNSP de internationale lijnen die door leden zijn aangeboord, op te voeren, hoe ga je hiermee om, hoe komen ze tot stand en welke impact neemt internationaal werken met zich mee. De opleidingen willen studenten ook graag een internationaal palet aanbieden zeker in het kader van de opgaven die er momenteel liggen. Bureaus die grensoverschrijdend actief zijn, kunnen hier wellicht op aanvraag invulling aan bieden.
- Er is behoefte aan een transparanter en actiever netwerk om veranderingen, innovaties, aanbod, kennis en onderzoek naar innovatie te inventariseren, alles gericht op de Ruimtelijke Ontwikkeling en het vakgebied.

5. Hoe bereik je elkaar?

- Tussen de Beroepsvereniging en regiogroepen zou een kwalitatieve hoogwaardige uitwisseling plaats kunnen vinden, regiogericht.
- Het is wenselijk om één keer per jaar aan te sluiten bij het landelijk overleg met de HBO-Opleidingen met een stevige onderwerpenagenda, mede aangedragen door de HBO-Opleidingen.
- Platformfunctie kan worden verstevigd. Er wordt aangegeven dat de NVTL samenwerkt met het platform Dutch Landscape Architecture, een platform met internationaal aanzien. Is een dergelijk platform ook te realiseren inzake Stedenbouw en Planologie? Dit gegeven wordt

uitgezocht! NB Hierin wordt geen onderscheid gemaakt tussen WO-geschoolden en HBO-geschoolden.

- De Minor is een mooi moment om uitwisselingen vorm te geven tussen de opleidingen onderling. In het reguliere programma is dat nu nog vaak hinken op twee gedachten. Kan dit worden gefaciliteerd, worden uitgebouwd.
- De contacten tussen de opleidingen en Jong BNSP kunnen worden verstevigd. Is er in het huidige bestuur van Jong BNSP wellicht een aanspreekpersoon?
- Is het mogelijk om projecten te koppelen die binnen de opleidingen spelen?

6. Actiepunten

- De BNSP zoekt uit hoe je een WO-HBO platform zou kunnen vormgeven.
- De BNSP benadert Jong BNSP om na te gaan of een persoon zich wil verbinden als coördinator opleidingen/voorlichter opleidingen
- De BNSP en de opleidingen gaan na waar projecten gekoppeld kunnen worden
- De BNSP gaat één keer per jaar een rondje langs de opleidingen verzorgen, voor inventarisatie, voorlichten, nagaan waar behoeftes liggen en om samenwerkingen te bestendigen (maak elkaars rol en mogelijkheden zichtbaar). Eenmaal alle opleidingen, daarna opleidingen die lid zijn van beroepsvereniging.
- Een keer per jaar sluit de BNSP aan bij het landelijk overleg opleidingen.

VERZOEK: willen de opleidingen hun curricula delen en mogen deze aan de opleidingen onderling worden gedeeld door de BNSP of op de website als download worden aangeboden op de pagina opleidingen. Zo ja dan ontvangt Judith Flapper van de BNSP ze graag ter verspreiding: j.flapper@bnsp.nl

De bijeenkomst wordt gesloten.